

ARUTLUS

Valige üks teema ja kirjutage selle põhjal arutlus. 25 p

1. 18. sajand – muutuste aeg Eesti ajaloos?
2. Liivi sõja ja Põhjasõja tagajärjed Eestile: sarnasused ja erinevused.
3. Mis muutused toimusid Vana-Kreekas hellenismiajastul võrreldes klassikalise ajaga?
4. Vana-Kreeka – Euroopa kultuuri häll?
5. Milles avaldus üliriikide vastasseis külma sõja ajal?
6. Perestroika – sotsialismileeri lagunemise peamine põhjus?

INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR

I. VANA-KREEKA. HELLENISM.

1. Kreeka ajaloo perioodid. 5 p

1.1. Paigutage järgmised sündmused/märksõnad/isikud õigesse perioodi. Kirjutage perioodi ees olev täht õige sündmuse/märksõna/isiku järele. 3 p (9–10 õiget 3 p, 7–8 õiget 2 p, 5–6 õiget 1 p)

A. Kreeta-Mükeene aeg u 2000–1100 eKr

B. Tume ajajärk u 1100–800 eKr

C. Arhailine periood u 800–500 eKr

D. Klassikaline periood u 500–338 eKr

Sündmus/märksõna/isik	Periood
1. Kreeka linnriikide hiilgeaeg	
2. Raua kasutuselevõtt	
3. Olümpiamängude algus	
4. Periklese valitsusaeg Ateenas	
5. Kreeka tähestiku kasutusele võtmine	
6. Linnriikide kujunemine	
7. Kreeka-Pärsia sõjad	
8. Platon	
9. Lossikultuur	
10. Kolonisatsiooni kõrgaeg	

1.2. Milline neist sündmustest/perioodidest/isikutest oli teie arvates kõige tähtsam Vana-Kreeka ajaloos ja milline tänapäeva Euroopa jaoks. Selgitage. 2 p

Kreeka ajalugu (kirjutage number): _____

Selgitus: _____

1 p

Tänapäeva Euroopa (kirjutage number): _____

Selgitus: _____

1 p

2. Töö allikatega. Vastake tekstikatkendite ja oma teadmiste põhjal. 7 p

Ajaloolane Herodotos esitas oma teoses „Ajalugu“ poolt ja vastuargumendid erinevatele valitsemisvormidele.

A. [...] Kuidas saab monarhia olla hea, kui ainult üks teeb seda, mida tahab? Isegi kui panna valitsejaks keegi kõige õilsamate meeste seast, unustab ta oma endise meelsuse. [...] ta muudab isade seadusi, vägivallatseb naistega ning tapab ilma kohtumõistmiseta. Kui aga valitseb rahvahulk, on sellel kõige kaunim nimi – võrdsus seaduste ees. Rahval ei ole monarhile omaseid pahesid. Ametnikud valitakse loosiga, ametnikud peavad aru andma, kõik otsused võetakse vastu üheskoos.

Vana Kreeka inimene, Avita, 2001. Lk 148.

B. [...] Ei ole midagi võrdset rahvahulga mõistmatuse ja ülbusega. Inimesed põgenevad türanni ülbuse eest, kuid rahvahulga ülbuse on veel hullem. Türann tegutseb vähemalt teadlikult, kuid rahvas ei tea, mida ta teeb. [...] Rahvahulk viskub riigiasjade kallale mõistusetu, nagu tormine mägijõgi. [...] Me peame välja valima õilsaimad mehed ning neile võimu andma. [...] Õilsaimad mehed võtavad vastu parimad otsused.

Vana Kreeka inimene, Avita, 2001. Lk 149.

C. [...] Tundub, et ei ole midagi paremat ühe õilsaima mehe valitsusest. Arvan, et ta hoolitseb laitmatult rahva eest. Oligarhia puhul aga tahab igaüks tuua üldsusele kasu ning sageli sünnib sellest palju kadedust. [...] sellest sünnivad rahutused ning rahutustest tapmine. Tapmine viib omakorda monarhiani ning sellest kõigest järeldub, et see on parim valitsusvorm. Kui rahvas valitseb, ei saa vältida, et tekivad pahed. [...] See kestab niikaua, kuni üks juht rahva hulgast lõpetab kogu niisuguse tegevuse. Selle eest imetleb rahvas teda ning imetletu tundub taas ainuvalitsejana. Siit tuleb jälle välja, et monarhia on kõige tugevam.

Vana Kreeka inimene, Avita, 2001. Lk 149.

2.1. Mis valitsemisvormi idealiseerivad esitatud allikad? 3 p

Allikas A: _____ 1 p

Allikas B: _____ 1 p

Allikas C: _____ 1 p

2.2. Valige nimetatud valitsemisvormidest kaks ja nimetage üks Vana-Kreeka riik, kus sellist valitsemisvormi rakendati. 2 p

Valitsemisviis: _____

Riik: _____ 1 p

Valitsemisviis: _____

Riik: _____ 1 p

2.3. Valige üks allikates kirjeldatud valitsemisvorm ja nimetage selle üks tugev ja üks nõrk külg Vana-Kreeka näitel. 2 p

Riigikord: _____

Tugevus: _____ 1 p

Nõrkus: _____ 1 p

3. Esitage näiteid hellenismile iseloomulikest joontest järgmistes valdkondades. 3 p

Kirjandus: _____ 1 p

Teadus: _____ 1 p

Filosoofia: _____ 1 p

EESTI AJALUGU

I. EESTI AJALOO PERIOODID, ÜLDISELOOMUSTUS JA PÖÖRDEPUNKTID.

1. Ajaloolised isikud. 3 p

1.1. Millise Eesti ajaloo perioodiga on seotud nimetatud isikud? Märkige isikunime järel õige perioodi ees olev täht. 2 p (4–5 õiget 2 p, 2–3 õiget 1 p)

A. Liivi sõda B. Rootsi aeg C. Põhjasõda		Ajalooline isik	Ajaloo periood	2 p
	1.	Peeter I		
	2.	Gustav II Adolf		
	3.	Karl XI		
	4.	Stefan Batory		
	5.	Hertsog Magnus		

1.2. Valige ülesande 2.1. loetelust isik, kes on teie arvates Eesti ajalugu kõige rohkem mõjutanud. Põhjendage oma valikut. 1 p

Isik (kirjutage number): _____

Põhjendus: _____ 1 p

2. Nimetage üks sündmus Eesti iseseisvumise ja üks Eesti taasiseseisvumise perioodist ning põhjendage nende olulisust. 2 p (Sündmus koos põhjendusega annab 1 p)

Sündmus: _____

Põhjendus: _____ 1 p

Sündmus: _____

Põhjendus: _____ 1 p

II. EESTI VARAUUSAJAL 1558–1796.

1. Balti erikord. 4 p

1.1. Nimetage kaks Balti erikorra tunnust. 2 p

1. _____
2. _____ 2 p

1.2. Kas Balti erikord sidus Eesti rohkem Lääne-Euroopaga või Venemaaga? Tähistage teie arvates õige väide ja põhjendage oma seisukohta kahe argumendiga. 2 p

Sidus Lääne-Euroopaga ☐ Sidus Venemaaga ☐

1. _____
_____ 2 p
2. _____

2. Rootsi ja Vene aeg (18. sajand). 4 p

2.1. Esitage üks positiivne ja üks negatiivne muutus Rootsi ajast. Põhjendage oma valikut. 2 p

Positiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

Negatiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

2.2. Esitage üks positiivne ja üks negatiivne muutus Vene ajast. Põhjendage oma valikut. 2 p

Positiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

Negatiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

ÜLDAJALUGU

I. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL (1991. AASTANI).

1. Nimetage 20. sajandi esimese veerandi sündmus, mis teie arvates muutis maailma kõige rohkem. Põhjendage oma seisukohta. 2 p

Sündmus: _____

Põhjendus: _____

2 p

2. Rahvusvahelised suhted Esimese ja Teise maailmasõja vahel. 2 p

2.1. Paigutage loetletud sündmused skeemil õigesse ajalisse järjestusse alustades varasemast. 1 p

1. Müncheneri konverents
2. Locarno konverents
3. Molotovi-Ribbentropi pakti sõlmimine
4. Rahvasteliidu loomine
5. Inglise-Saksa mereväelepingu sõlmimine

1 p

2.2. Milline ülesandes 2.1. loetletud sündmus aitas teie arvates kõige enam kaasa Teise maailmasõja puhkemisele? Põhjendage. 1 p

Sündmus (kirjutage number): _____

Põhjendus: _____

1 p

II. NÕUKOGUDE VENEMAA/NSV LIIT JA SOTSIALISTLIK MAAILMASÜSTEEM.

1. Nimetage organisatsioonid, mille abil teostas Nõukogude Liit kontrolli sotsialistlike riikide üle. 2 p

Majanduslik kontroll: _____

1 p

Sõjalis-poliitiline kontroll: _____

1 p

EESTI AJALUGU.

I. EESTI AJALOO PERIOODID, ÜLDISELOOMUSTUS JA PÖÖRDEPUNKTID.

1. Töö kaardiga.

1.1. Pealkirjastage kaart ja selgitage, mille alusel te otsustasite.

Pealkiri: _____

1p

Selgitus: _____

1p

1.2. Valige loendist leping, mille järgselt vastav haldusjaotus kehtestati ning leping, mis selle haldusjaotuse lõpetas.

Lepingud

1 Pljussa	4 Stensby
2 Altmargi	5 Uusikaupunki
3 Brömsebro	

Leping, millega kehtestati kaardil olev haldusjaotus (kirjutage number): _____

1p

Leping, mis lõpetas kaardil oleva haldusjaotuse (kirjutage number): _____

1p

II. EESTI 1939–1992.

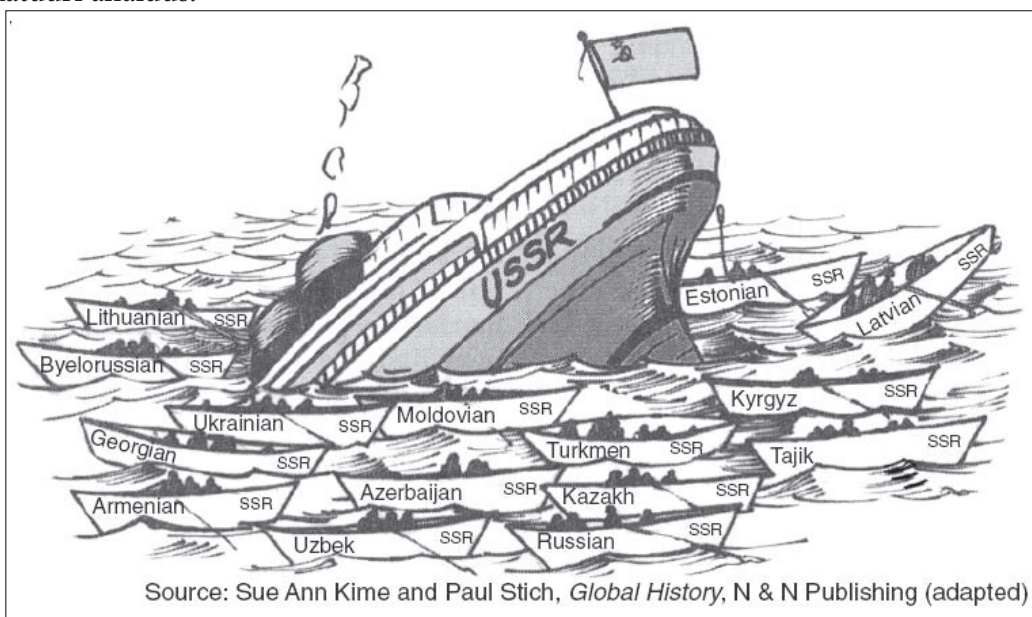
1. Kirjutage sündmuse ees olev number õige kümnendi alla. (7–8 õiget 2 p, 5–6 õiget 1 p)

1 Juuniküüditamine	5 Esimene poliitiline meeleavaldus Hirvepargis
2 40 kirja koostamine	6 Küüditatute tagasipöördumine Eestisse
3 Kollektiviseerimise algus	7 Tallinn-Helsingi laevaliini avamine
4 Eesti Televisioon alustab saateid	8 Balti Apelli koostamine

1940. aastad	1950. aastad	1960. aastad	1970. aastad	1980. aastad

2 p

2. Karikatuuri analüüs.

2.1. Mis sündmust karikatuur käsitleb?

1 p

2.2. Nimetage üks eeldus, mis tegi karikatuuril kujutatud sündmuse toimumise võimalikuks?

1 p

2.3. Nimetage kaks muutust (üks majanduses, üks ühiskonnas), mis toimusid Eesti ühiskonnas pärast 1991. aastat.

Majanduses: _____

1 p

Poliitikas: _____

1 p

INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR.

I. MAADEAVASTUSED.

- 1.** Kas maadeavastuste mõju Euroopale ning avastatud maadele oli teie arvates pigem positiivne või negatiivne? Põhjendage oma arvamust näite kaudu.

1) Euroopale

positiivne ☐

negatiivne ☐

Põhjendus: _____

1 p

2) Avastatud maadele

positiivne ☐

negatiivne ☐

Põhjendus: _____

1 p

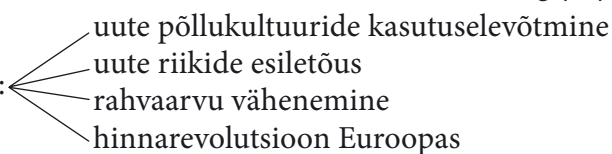
- 2.** Miks peetakse maadeavastusi uusaja alguseks? Põhjendage oma arvamust kahe argumentiga.

1) _____

2) _____

2 p

- 3.** Valige üks seos ja selgitage konkreetse näite kaudu, mis selle seose tagajärjel muutus.

Maadeavastused:

- uute põllukultuuride kasutuselevõtmine
- uute riikide esiletõus
- rahvaarvu vähenemine
- hinnarevolutsioon Euroopas

Seos: _____

Selgitus näite kaudu: _____

1 p

REFORMATSIOON JA VASTUREFORMATSIOON.

1. Kummal fotol on protestantliku, kummal katoliku kiriku interjäär? Põhjendage oma seisukohta ühe argumendiga.

Foto nr 1

Põhjendus: _____

1 p

Foto nr 2

Põhjendus: _____

1 p

- 2.** Vastureformatsioonis võib eristada kaks suunda: 1) katoliku kiriku otsene vastutegevus; 2) katoliku kiriku sisene uuendusliikumine, et taastada kiriku kõikumalöönud ühtsus. Esitage kummagi suuna kohta üks näide.

Esimene suund: _____

1 p

Teine suund: _____

1 p

- 3.** Reformatsiooni levik 17. saj keskpaigas. Tähistage tabelis õige vastus ristiga. (6–7 õiget 2 p; 4–5 õiget 1 p)

Maa	Võitis katoliiklus	Võitis luterlus
Rootsi		
Hispaania		
Prantsusmaa		
Liivimaa		
Poola		
Põhja-Saksamaa		
Lõuna-Saksamaa		

2 p

ÜLDAJALUGU.

I. EUROOPA 1914–1945.

1. Töö kaardiga.

1.1. Mille poolest erineb see kaart Esimese maailmasõja eelsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

1p

1.2. Mille poolest erineb see kaart Teise maailmasõja järgsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

1p

1.3. Esitage kaks muudatust, mis toimusid Euroopa kaardil 1930. aastatel enne Teise maailmasõja puhkemist?

1) _____

2) _____

2p

2. Millist 20. sajandi esimese veerandi rahulepingut on iseloomustatud sõnadega: „See rahuleping pidanuks lõpetama igaveseks kõik sõjad, kuid muutus ise pidevaks ohuks, mis rippus kogu maailma kohal.“?

Rahulepingu nimetus: _____

1 p

Rahulepingu tingimused Saksamaa suhtes.

Territoriaalsed muutused: _____

Sõjajõudude piiramine: _____

1 p

3. Esimene ja Teine maailmasõda.

3.1. Kirjutage sündmuse ees olev number tabeli õigesse lahtrisse. (7–8 õiget 2 p; 5–6 õiget 1 p)

- 1 USA lendurid heidavad Hiroshimale aatompommi
- 2 Liitlased avavad Normandias Teise rinde
- 3 Gaasirünnak Ypres` linna all
- 4 Liitlased kohtuvad Potsdami konverentsil
- 5 Inglased võtavad Läänerindel kasutusele tankid
- 6 Venemaal kukutatakse tsaar
- 7 Suurbritannia ja USA sõlmivad Atlandi Harta
- 8 Verdune`i lahing

Esimene maailmasõda	Teine maailmasõda

2 p

3.2. Esitage Esimese ja Teise maailmasõja tulemuste üks erinevus ja üks sarnasus.

Sarnasus: _____

1 p

Erinevus: _____

1 p

II. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL (1991. AASTANI).

1. Töö pildiga. Millist külma sõja kriisi foto kajastab? (*Kriisi nimetus ja aeg annavad kokku 1 p*)

Kriisi nimetus: _____

Toimumise aeg: _____ 1 p

Kriisi põhjus: _____

Millega kriis lõppes? _____ 1 p

_____ 1 p

ARUTLUS

1. Eesti 1918–1940 – omariikluse edusammud ja probleemid
2. Mil moel avaldus külm sõda kolmanda maailma riikides?
3. Kuidas mõjutasid valgustusideed ühiskonna arengut?

II OSA. EESTI AJALUGU.

2. Uurige kaarti ja vastake küsimustele. 4 p

- 2.1. Mis ajaperioodi Eesti ajaloost kaart kajastab?
(Vastus ei eelda dateeringut)

1 p

- 2.2. Nimetage üks tunnus, mille alusel te otsustasite.

1 p

- 2.3. Iseloomustage kajastatavat Eesti ajaloo perioodi kahe näitega.

- 1) _____
- 2) _____

2 p

II. ISESEISEV EESTI.

1. Vastake küsimustele allika ja oma teadmiste alusel. 4 p

Väljavõte Tartu rahulepingust

Minnes välja Venemaa Sotsialistliku Föderatiivse Nõukogude Vabariigi poolt kuulutatud kõigi rahvaste vabast, kuni täieliku lahtilöömiseni riigist, mille hulka nad kuuluvad, enesemääramise õigusest, tunnustab Venemaa ilmtingimata Eesti riigi rippumatust ja iseseisvust, loobudes vabatahtlikult ning igaveseks ajaks kõigist suverään-õigustest, mis olid Venemaal Eesti rahva ja maa kohta maksvuselt olnud riigiõiguselise korra, kui ka rahvusvaheliste lepingute põhjal, mis nüüd siin tähendatud mõttes edaspidisteks aegadeks maksvuse kaotavad.

Eesti rahvale ja maale ei järgne endisest Vene riigi külge kuuluvusest mingisuguseid kohustusi Venemaa vastu./---/

Eesti territooriumil elavate mitte Eesti soost isikutel, kes üle kaheksateistkümne aasta vanad, on õigus Venemaa kodakondsust opteerida ühe aasta jooksul selle traktaadi ratifitseerimise päevast arvates, kusjuures mehe kodakondsuse järele käivad lapsed alla kaheksateistkümne aasta ja naine, kui abikaasade vahel ei järgne kokkulepet selles asjas./---/

Venemaa annab Eestile viisteistkümme miljonit rubla kullas, sellest kaheksa miljonit ühe kuu, aga teised seitse miljonit kahe kuu jooksul rahulepingu ratifitseerimise päevast arvates./---/

Tartu rahuleping. http://riigi.arhiiv.ee/index.php?lang=est&content=naitused-7-1&parent_btn=menu_11

1.1. Esitage kaks näidet, milles osapooled kokku leppisid.

1) _____

2) _____

2 p

1.2. Miks oli leping oluline Eesti jaoks?

1 p

1.3. Milline Tartu rahulepingu säte tekitab tänapäeval probleemi Eesti-Vene suhetes? Selgitage.

1 p

2. Mis toimus Eesti kultuuri- ja hariduselus ning majanduses aastatel 1918–1940? Esitage etteantud valdkondadest kas üks saavutus või probleem ning selgitage, milles see seisnes. 2 p

Kultuur ja haridus

Saavutus või probleem: _____

Selgitus: _____

1 p

Majandus

Saavutus või probleem: _____

Selgitus: _____

1 p

3. Eesti iseseisvuse taastamine. 4 p

3.1. Tähistage tabelis ristiga (X), kas sündmus toimus enne või pärast 20. augustit 1991.

7–8 õiget 2 p, 5–6 õiget 1 p

Enne	Sündmus	Pärast
	Uue põhiseaduse vastuvõtmine	
	Eesti Kongressi valimine	
	Vene vägede väljaviimine Eestist	
	Rahvarinde loomine	
	Rahareform	
	Iseseisvusreferendum	
	IME programm	
	Lennart Meri valimine presidendiks	

2 p

3.2. Valige tabelist üks sündmus ja selgitage selle olulisust Eesti ajaloos.

Sündmus: _____

Selgitus: _____

1 p

3.3. Keda Eesti poliitikutest peate iseseisvuse taastamise võtmeisikuks? Põhjendage oma valikut.

Isik: _____

Põhjendus: _____

1 p

III OSA. ÜLDAJALUGU.

I. AASIA JA AAFRIKA 20. SAJANDIL.

1. Võrrelge Jaapani arengut enne ja pärast Teist maailmasõda. Esitage kaks muutust. 2 p

1) _____

2) _____

2 p

2. Paigutage märksõna ees olevad numbrid tabeli õigesse lahtrisse.
6–7 õiget 2 punkti, 4–5 õiget

Riik	Nr	
India		1 USA okupatsioon 2 Kodusõda 3 Konflikt usuküsimuses
Jaapan		4 Loobumine sõjast kui rahvusvahelise poliitika vahendist 5 Konstitutsiooniline monarhia
Hiina		6 Vägivallatu vastupanu 7 „Suur hüpe“

2 p

3. Esitage kaks näidet pärast Teist maailmasõda iseseisvunud riikidest. 2 p

1. Emamaa: _____ – iseseisvunud riik: _____

2. Emamaa: _____ – iseseisvunud riik: _____

2 p

4. Araabia-Iisraeli konflikt. 3 p

4.1. Järjestage Araabia-Iisraeli konfliktiga seotud sündmused kronoloogiliselt, alates varasemast.

Kirjutage sündmuse number vastavasse lahtrisse.

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

1 p

1 Palestiina Vabastusorganisatsiooni (PVO) loomine

2 Camp Davidi kokkuleppe sõlmimine

3 ÜRO võtab vastu Palestiina kaheks riigiks jagamise resolutsiooni

4 Kuuepäevane sõda

5 Suessi kriis

4.2. Valige ülesandest 4.1. üks sündmus ja selgitage selle tähendust.

Sündmus: _____

Tähendus: _____

1 p

4.3. Kas nõustute väitega, et Araabia-Iisraeli konflikt oli külma sõja ilming? Põhjendage oma arvamust.

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus: _____

1 p

II. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL.

I. Esitage kaks näidet Euroopa suurriikide huvide kokkupõrkest, mis olid Esimese maailmasõja põhjuseks. 2 p

1) _____

2) _____

2 p

0. Esitage kaks näidet võitjate sarnastest otsustest Saksamaa suhtes Pariisi konverentsil 1919. aastal ja Potsdami konverentsil 1945. aastal. 2 p

1) _____

2) _____

2 p

1. Fotol kujutatakse lepingu allkirjastamist, mis pani aluse desarmeerimisele 1970. aastail. 2 p

Moskva, 1972 a

1.1. Mis lepingut fotol allkirjastatakse?

1 p

1.2. Mis sündmuse tõttu seda lepingut ei pikendatud?

1 p

IV OSA. INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR.

I. ABSOLUTISMI KUJUNEMINE. ABSOLUTISM VARAUUSAJA EUROOPAS. ABSOLUTISM PRANTSUSMAAL.

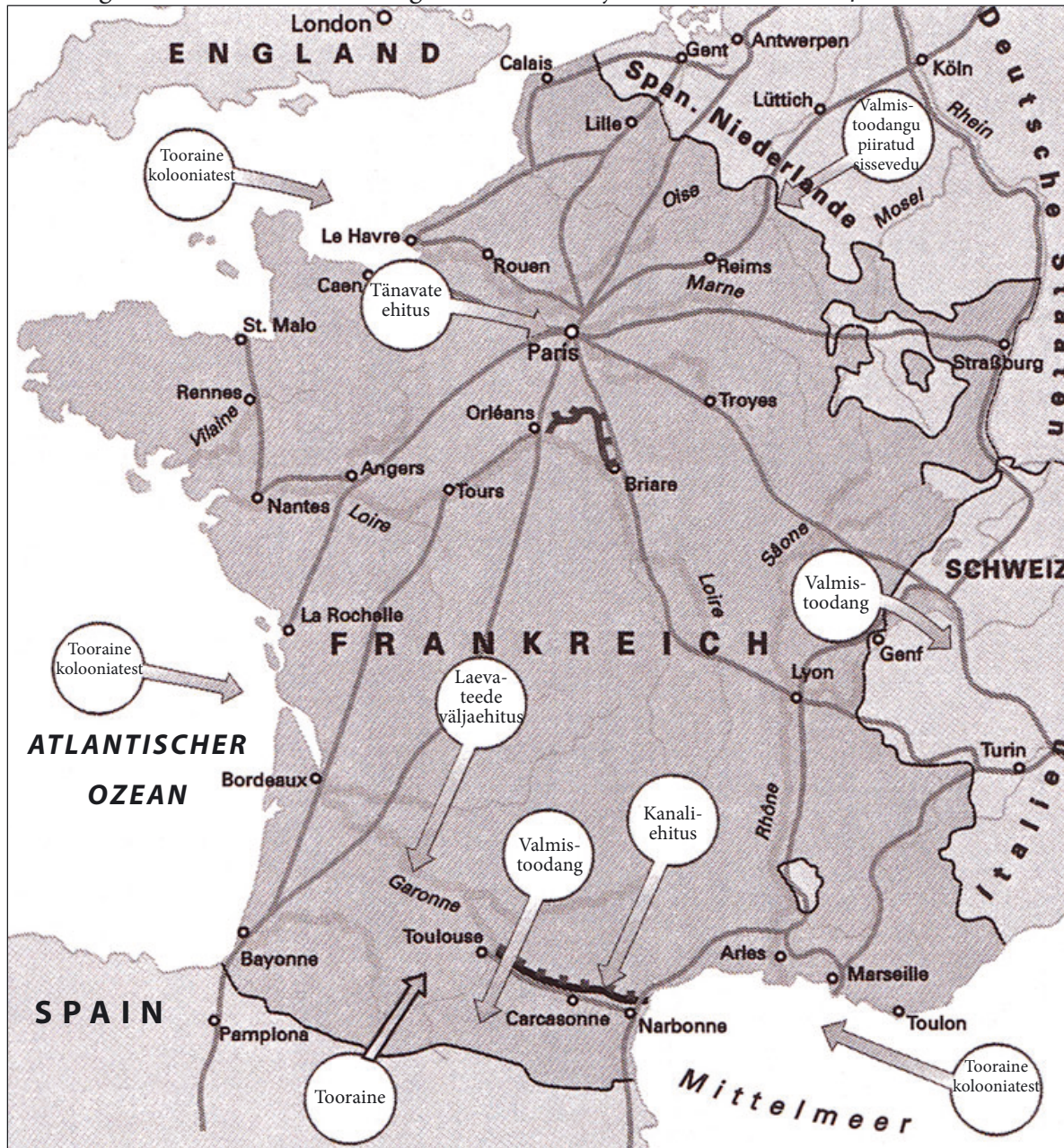
1. Nimetage kaks Louis XIII ja Louis XIV valitsemise ajale iseloomulikku absolutismi tunnust. 2p

1) _____

2) _____

2p

2. Töö kaardiga. Vastake küsimustele, tuginedes kaardile ja oma teadmistele. 5p

D. Christoph, Mitmischen 2 in Geschichte und Politik, Leipzig 2002, KV 11, lk 140.

2.1. Kuidas nimetatakse majanduspoliitikat, mida kaart kajastab?

1p

2.0. Valige kaardil kajastatud majanduspoliitika kaks iseloomulikku tunnust ja selgitage, kuidas need aitasid kaasa riigi majanduslikule arengule.

Tunnus: _____

Selgitus: _____

Tunnus: _____

Selgitus: _____

2p

II. VALGUSTATUD ABSOLUTISM PREISIMAAL, VENEMAAL JA AUSTRIAS.

1. Võrrelge valgustatud absolutismi Austrias ja Preisimaal. 3 p

Iseloomulik ainult Austriale: _____ 1 p

Iseloomulik ainult Preisimaale: _____ 1 p

Sarnasus (omane nii Austriale kui Preisimaale): _____ 1 p

2. Eesti Rootsi ja Vene ajal. 4 p

2.1. Paigutage järgmiste märksõnade/mõistete ees olevad numbrid õige valitseja juurde. 3 p 8–9 õiget 3 punkti, 6–7 õiget 2 punkti, 4–5 õiget 1 punkt

- 1 Reduktsioon
- 2 Teenistusastmestik
- 3 Võru linna asutamine
- 4 Pearaha kehtestamine Eestis
- 5 Hingerevisjonid Eestis
- 6 Õpetajate seminari avamine Tartu lähedal
- 7 Balti erikorra kehtestamine
- 8 Kadrioru lossi ehitamise algus
- 9 Kindralkuberner Browne'i positiivsed määrused Liivimaal

Karl XI	Peeter I	Katariina II

3 p

2.2. Kes tabelis esitatud valitsejatest mõjutas teie arvates kõige enam Eesti ajalugu? Põhjendage oma arvamust.

Valitseja: _____

Põhjendus: _____

1 p

ARUTLUS

1. Miks võib muistset vabadusvõitlust nimetada pöördepunktiks Eesti ajaloos? 25 p
2. Millised sise- ja välispoliitilised asjaolud võimaldasid luua Eesti Vabariigi 1918. aastal?
3. Miks ei õnnestunud vältida Teise maailmasõja puhkemist?
4. Lääne- ja Ida-Euroopa pärast Teist maailmasõda: erinevused ning sarnasused
5. Vana-Rooma tsivilisatsiooni saavutused ja tähtsus maailma ajaloos
6. Rooma vabariik ja keisririik: sarnasused ning erinevused

EESTI AJALUGU.

I. EESTI AJALOO PERIOODID, ISELOOMULIKUD JOONED JA PÖÖRDEPUNKTID.

1. Töö kaardiga. 6 p

- 1.1. Pealkirjastage kaardid: märkige sajand/sajandid ja kelle võimu all oli Eesti kaardil kujutatud ajal. Selgitage, mille alusel te otsustasite. 2 p (Õige pealkiri ja selgitus 1 punkt)

Kaart 1

Kaart 1: _____

Selgitus: _____

1p

Kaart 2

Kaart 2: _____

Selgitus: _____

1p

1.2. Valige loetelust Eesti ajaloo sündmused, mis toimusid kaartidel kujutatud piiride kehtivuse perioodil. Kirjutage sündmuse ees olev number punktiirile. 2 p

Kolm sündmust perioodil, mil kehtis kaart 1 (kirjutage numbrid):

Kolm sündmust perioodil, mil kehtis kaart 2 (kirjutage numbrid):

Nr	Eesti ajaloo sündmused/märksõnad
1	Roseni deklaratsioon
2	Tegutses Forseliuse seminar
3	Esimene üle-eestiline laulupidu
4	Esimese eestikeelse ajalehe ilmumine
5	Reduktsioon
6	Jesuiidid asutasid Tartus tõlkide seminari
7	Pärisorjuse kaotamine
8	Suur näljahäda

1 p

1 p

1.3. Mis sündmus (küsimus 1.2) oli teie arvates Eesti talurahva jaoks positiivse ja mis negatiivse tähendusega? Põhjendage. 2 p

Positiivse tähendusega sündmus: _____

Põhjendus: _____

1 p

Negatiivse tähendusega sündmus: _____

Põhjendus: _____

1 p

2. Kirjutage tabelisse puuduv informatsioon. 3 p (5–6 õiget 3 punkti; 3–4 õiget 2 punkti; 1–2 õiget 1 punkt)

Piiride muutused Eestis	Sõda	Leping
Petserimaa ja Narva-tagune ala lähevad Eesti koosseisu		
	Rootsi-Poola sõda	
		Brömsebro rahuleping

3 p

3. Selgitage, miks on Eesti ajaloo perioode nimetatud nõnda. 2 p

1930. aastate II pool – vaikiv ajastu: _____

1 p

1980. aastate lõpp – uus ärkamisaeg: _____

1 p

II. EESTI ÜLEMINEKUL ESIAJAST KESKAEGA.

1. Mis mõisteid on iseloomustatud? 2 p

Usund, mis tähendab elusa ja elutu looduse hingestamist – _____ 1 p

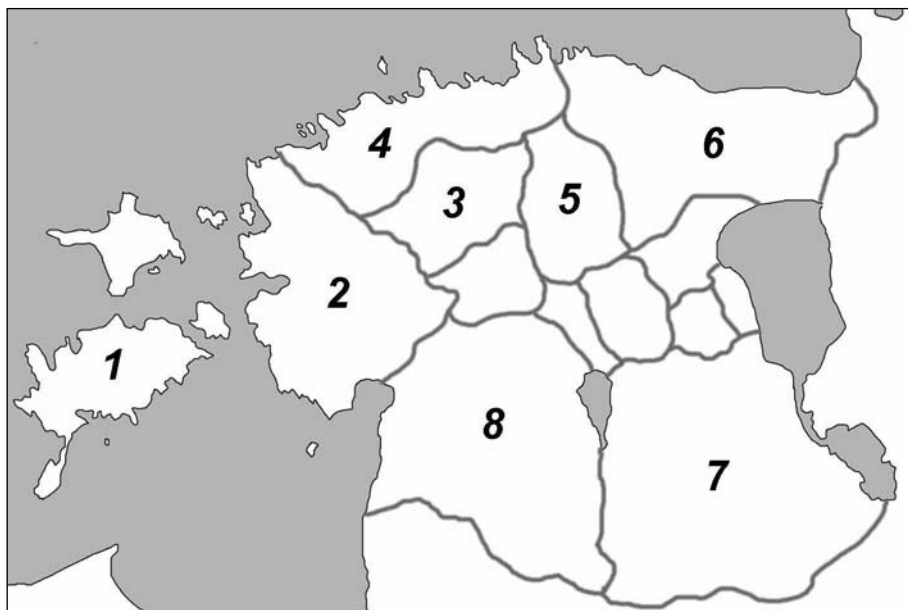
Maakonnast väiksem haldusüksus, mis koosnes küladest – _____ 1 p

2. Mis meetodeid kasutasid Liivimaa piiskopid Meinhard ja Albert Baltikumi ristiusustamisel? 2 p

Piiskop Meinhard: _____ 1 p

Piiskop Albert: _____ 1 p

3. Eesti muinasmaakonnad pärast muistset vabadusvõitlust. Kirjutage tabelisse, mis numbriga on tähistatud kaardil vastav muinasmaakond ning mis feodaalriigi koosseisu jäi see pärast muistset vabadusvõitlust. 2 p (7–8 õiget 2 punkti; 5–6 õiget 1 punkt)

Maakond	Nr kaardil	Feodaalriik
Sakala		
Virumaa		
Ugandi		
Harjumaa		

2 p

4. Mis muutus toimus Eesti haldusjaotuses pärast Jüriöö ülestõusu? 1 p

_____ 1 p

5. Mis huvid olid Liivimaa ristisõdades järgmistel gruppidel? 3 p

Kaupmehed: _____ 1 p

Rüütlid: _____ 1 p

Vaimulikud: _____ 1 p

6. Nimetage kaks põhjust, miks kaotasid eestlased muistse vabadusvõitluse. 2 p

1) _____

2) _____ 2 p

7. Kas ristimine 13. sajandi algul oli eestlaste jaoks pigem positiivne või negatiivne? Põhjendage oma valikut. 1 p

Positiivne ☐ Negatiivne ☐

Põhjendus: _____ 1 p

8. Tooge üks näide, mis kinnitab, et keskaegne ühiskond Eestis arenes Lääne-Euroopa eeskujul. Selgitage. 1 p

Näide: _____

Selgitus: _____ 1 p

ÜLDAJALUGU.

I. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL (1991. AASTANI).

1. Miks astusid Esimesse maailmasõtta Austria-Ungari ja Suurbritannia? Selgitage konkreetse näite kaudu. 2 p

Austria-Ungari – _____

1 p

Suurbritannia – _____

1 p

2. Märkige tabelis ristiga (X), kas tegemist on Esimese või Teise maailmasõja tulemustega. 2 p
(7–8 õiget 2 punkti; 5–6 õiget 1 punkt)

I maailmasõda	Tulemused	II maailmasõda
	Suurte impeeriumide lagunemine	
	NSV Liidu mõjusfääri kujunemine Ida-Euroopas	
	Eesti iseseisvuse kaotus	
	Poola koridori loomine	
	Saksamaa kaotab Ida-Preisimaa	
	Soome iseseisvumine	
	Saksamaa jagamine okupatsioonitsoonideks	
	Eesti iseseisvumine	

2 p

3. Seletage lepituspoliitika mõistet ja tooge näide selle avaldumise kohta. 2 p

Mõiste seletus: _____

1 p

Näide lepituspoliitika avaldumise kohta: _____

1 p

4. Miks muutusid Saksamaa ühiskonnas revanšistlikud ideed valitsevaks pärast Esimest maailmasõda, aga mitte pärast Teist maailmasõda? 2 p

Revanšistlike ideede esilekerkimise põhjus pärast Esimest maailmasõda: _____

1 p

Põhjus, miks revanšistlikud ideed ei kujunenud valdavaks pärast Teist maailmasõda:

1 p

5. Nimetage üks sündmus, mida peetakse külma sõja alguseks. Mil moel põhjustas see sündmus vastasseisu? 1 p

Sündmus: _____

Põhjendus: _____

1 p

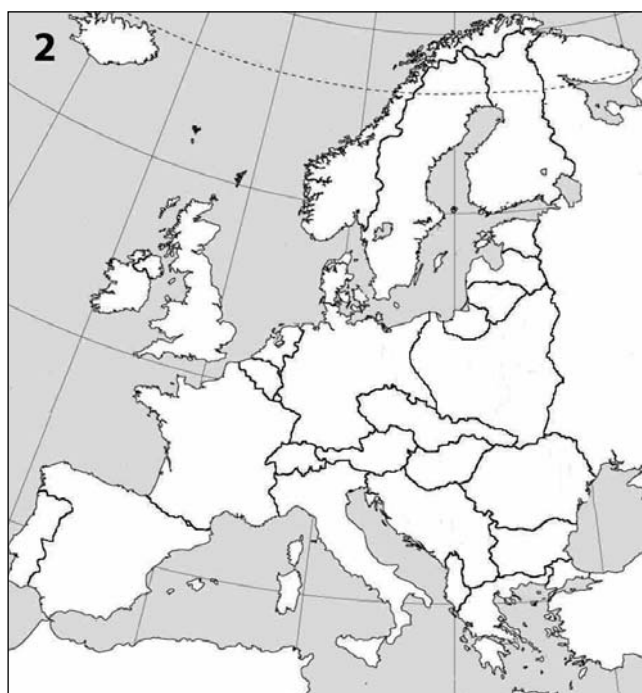
6. Mis sündmuste tagajärjel kujunes kaartidel seesugune poliitiline jaotus? Selgitage, mille põhjal te otsustasite. 2 p

Sündmus: _____

Selgitus: _____

1 p

Sündmus: _____

Selgitus: _____

1 p

II. EUROOPA ÜMBERKUJUNDAMINE PÄRAST TEIST MAAILMASÕDA.

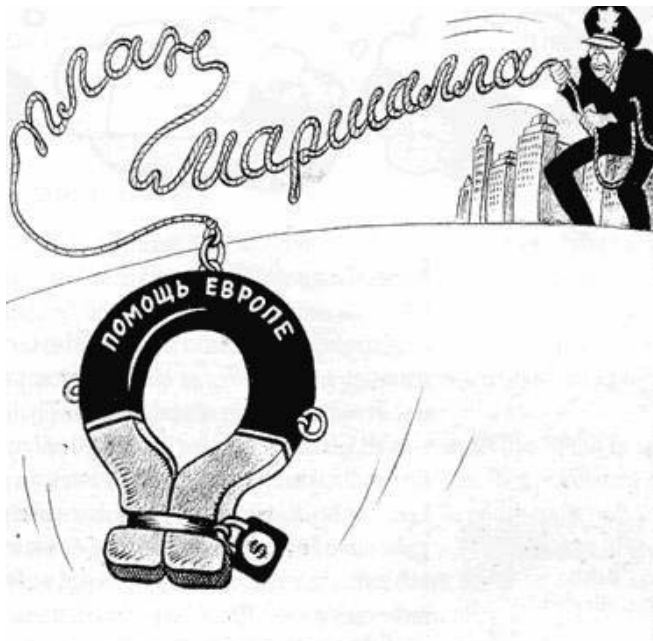
1. Võrrelge allikaid. Vastake küsimustele teksti, karikatuuri ja oma teadmiste põhjal. 4 p

Allikas A

„Kui tõele näkku vaadata, siis on Euroopa järgmise kolme-nelja aasta toidu ja muude hädatarvilike kaupade (mis tulevad peamiselt Ameerikast) vajadus tema praegusest maksevõimest nii palju suurem, et talle tuleb anda märkimisväärt lisaabi. Muidu ootab Euroopat väga suur majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline allakäik.”

USA riigisekretär George C. Marshalli sõnavõtt Harvardi Ülikoolis 5. juuni 1947.

Allikas B

Tekst ülal: Marshalli plaan

Tekst päästerõngal/rangidel: Abi Euroopale

NSV Liidu karikatuur. Kukurõniksid, 1949.

<http://teachers.guardian.co.uk/>

- 1.1. Milles seisnes USA abi eesmärk Euroopale allikate põhjal? 2 p

Allikas A: _____

1 p

Allikas B: _____

1 p

- 1.2. Miks ei võtnud Ida-Euroopa riigid pakutavat abi vastu? 1 p

1 p

- 1.3. Andke hinnang Marshalli plaani tulemuslikkusele Lääne-Euroopa jaoks. 1 p

1 p

2. Mille poolest erinesid sotsialistlikud riigid demokraatlikest riikidest? Iseloomustage võrdluse kaudu. 2 p

Poliitiline elu: _____ 1 p

Kultuurielu: _____ 1 p

3. Sotsialistlikud riigid. 4 p

3.1. Kirjutage sündmuse ees olev number tabeli õigesse lahtrisse. 2 p

(5–6 õiget 2 punkti; 3–4 õiget 1 punkt)

1 – Berliini müüri ehitamine 3 – Ungari ülestõus 5 – Ida-Berliini ülestõus
2 – Praha kevad 4 – Afganistani sõja algus 6 – Poola kriis (Solidarsus)

1950ndad	1960ndad	1970ndad	1980ndad

2 p

3.2. Mis kriisi järel sõnastati Brežnevi doktriin ja hakati seda ellu viima? 1 p

1 p

3.3. Seletage mõistet *Brežnevi doktriin*. 1 p

1 p

4. Töö allikaga. 2 p

„Sotsialism toob tööinimeste vabanemise ekspluateerimisest ja rõhumisest, tagab ühiskonna tootlike jõudude tormilise arengu, kogu rahva elujärje pideva tõusu ja kultuuri arengu. /---/ Ühiskondliku arengu kiire kasvutempo, tema tehnilise taseme hoogus tõus, juhtivate tööstusharude loomine nagu seda on masinaehitus, metallurgia, keemia ja energeetika. /---/ Majanduse arenemine võimaldab järjest täielikumalt rahuldada töötajate materiaalseid ja vaimseid vajadusi.”

Leonid Brežnevi kõnest Bulgaaria Kommunistliku Partei IX kongressil, 1966.

Kas nõustute allikas esitatud sotsialistliku ühiskonna kirjeldusega? Põhjendage oma arvamust kahe näitega.

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus:

1) _____

2) _____ 2 p

5. Miks lagunes kommunistlik süsteem Ida-Euroopas? 2 p

Välispoliitiline põhjus: _____ 1 p

Sisepoliitiline põhjus: _____ 1 p

IV OSA. VANA-ROOMA.

I. VABARIIK JA KEISRIRIIK.

1. Kirjutage märksõna ees olev number tabeli õigesse lahtrisse. 3p
(8–9 õiget 3 punkti; 6–7 õiget 2 punkti; 4–5 õiget 1 punkt)

- 1 – Puunia sõjad
- 2 – Daakia liitmine Rooma riigiga
- 3 – Augustuse valitsusaeg
- 4 – Makedoonia ja Kreeka liitmine Rooma riigiga
- 5 – Riigi eesotsas on senat ja igal aastal valitavad konsulid
- 6 – Rooma rahu
- 7 – Caesar valitsusaeg
- 8 – Ristiusu kujunemine
- 9 – Itaalia alistamine Rooma võimule

Vabariik	Keisririik

3p

2. Selgitage Caesari tähtsust Rooma ajaloos. 1p

1p

3. Tooge kaks näidet Rooma keisririigi perioodil riigi valitsemises toimunud muutuste kohta. 2p

1) _____

2) _____

2p

4. Rooma vabariigi valitsemist on nimetatud nii demokraatlikuks kui ka aristokraatlikuks. Tooge kummagi väite tõestuseks üks näide. 2p

Demokraatlik: _____

1p

Aristokraatlik: _____

1p

5. Leidke erinevused Rooma keisririigi ida- ja lääneprovintside vahel järgmistes valdkondades (kummastki valdkonnast üks näide). 2 p

Valdkond	Lääneprovintsid	Idaprovintsid	
Keel			1 p
Majandus			1 p

II. ÜHISKOND, ELUOLU, RELIGIOON, EHITUSKUNST.

1. Võrrelge perekonda ning naise rolli Kreekas ja Roomas, tuginedes allikakatkendile ning oma teadmistele. Leidke kaks sarnasust ja üks erinevus. 4 p

Kreeka perekond oli patriarhaalne. Naistel polnud kodanikuõigusi ja nad olid õiguslikult mõne mehe – isa, abikaasa või mõne meessugulase – eestkostes all. Ka avalikus elus osalesid naised vähe, käies enamasti vaid usupidustustel. Abielu võis vastaval kokkuleppel ka lahutada. Sel juhul läks naise kaasavara tema suguseltsile ja naine läks oma isa, tema surma korral aga mõne teise meessugulase eestkostes alla. Naiselt nõuti ranget monogaamsust, kuid mees võis luua suhteid ka väljaspool abielu.

M. Kõiv, Inimene, ühiskond, kultuur. Vanaaeg. Avita, 2006, lk 100.

Sarnasused:

1) _____

2) _____

2 p

Erinevused:

Iseloomulik Kreekale: _____ 1 p

Iseloomulik Roomale: _____ 1 p

2. Rooma armee. 2 p

2.1. Mis muutus tehti armees talupoegade massilise laostumise tõttu? 1 p

2.2. Miks armee barbariseerus? 1 p

3. Töö pildiga. 3 p

Triumfikaar. <http://www.paideyg.ee/kunstiajalugu/kunstilugu/rooma/monument/pildileht/pilt3.html>,
30.11.2011.

3.1. Mis sündmuse puhul rajati pildil kujutatud ehitisi? 1 p

3.2. Mis on selles ehitises uut võrreldes kreeka arhitektuuriga? 1 p

3.3. Nimetage veel üks uuendus, mille võtsid ehituskunstis kasutusele roomlased. 1 p

4. Nimetage ühiskonnas kaks muutust, mis kaasnesid ristiusu kuulutamisega ametlikuks riigiusuks. 2 p

1) _____

2) _____

2 p

III. EESTI ROOMA RAUAAJAL.

1. Mis Rooma ajalooperioodiga langeb kokku rooma rauaaja algus Eestis? Tähistage õige periood tabelis ristiga. 1 p

Kuningate aeg 753–509 eKr	Varase vabariigi periood 509–265 eKr	Hilise vabariigi periood 264–30 eKr	Varane keisririik 30 eKr – 235 pKr	Hiline Rooma keisririik 235–476

1 p

2. Mille alusel võime väita, et Eesti oli kaubavahetuse kaudu seotud Rooma impeeriumiga? Tooge kaks näidet. 2 p

1) _____

2) _____

2 p

3. Tooge üks näide käsitöö arengu kohta Eestis rooma rauaajal. 1 p

1 p